

ZAVOD za GOZDOVE
SLOVENIJE

Republika Slovenija
Državni zbor
Odbor za kmetijstvo, gozdarstvo, prehrano in okolje

Datum: 11. 9. 2012

Zadeva: Poročilo o posledicah suše v gozdovih – informacije za 13. nujno sejo odbora

Suša, ki v večjem delu Slovenije traja že od lanskega oktobra dalje, je prizadela tudi gozdove. Nekatere posledice letošnje suše, kot npr. povečano število gozdnih požarov, povečano število žarišč podlubnikov, sušenje črnega gabra v Primorju, sušenje hrastov v Prekmurju, slabši uspeh obnove gozdov s sajenjem sadik, so že evidentirane. Celotne posledice suše v gozdovih se bodo tako kot po sušnem in vročem letu 2003 pokazale šele v naslednjih letih, ko lahko pričakujemo povečan obseg sanitarnih sečenj zaradi namnožitev škodljivih žuželk in okužb z boleznimi gozdnega drevja.

Najbolj so zaradi suše ogroženi gozdovi oziroma drevesa, ki rastejo na njim neustreznih ali manj ustreznih rastiščih. To so pri nas zlasti smrekovi gozdovi v nižinah in na prisojnih pobočjih na karbonatnih podlagah. Zaradi suše oslabele smreke so manj odporne za napad podlubnikov, ki so se zaradi visokih poletnih temperatur pospešeno razvijali. V obdobju od 1.1.2012 do danes je bilo za posek označenih 161.000 m³ drevja zaradi podlubnikov oziroma lubadark, kar je približno enako kot v enakem obdobju v letu 2011. Pričakujemo, da bo do konca leta za posek evidentiranih lubadark najmanj toliko kot v predhodnem letu, to je približno 230.000 m³.

Pri listavcih se sušni stres oziroma upadanje vitalnosti kaže v zgodnejšem obarvanju in odpadanju listja. To praviloma ne vpliva na ozelenitev krošenj v prihodnjem letu, v kolikor zaradi suše oslabela drevesa dodatno ne napadejo oziroma okužijo nevarni škodljivi organizmi. Posledica letošnje suše in glivične bolezni (*Botryosphaeria dothidea*) je obširno sušenje črnih gabrov v Primorju na nekaj 10.000 ha. Vzrok za evidentirano sušenje hrastov na približno 1.000 ha v Prekmurju je kombinacija letošnje suše in namnožitve velikih in malih zimskih pedicev. Sanacijske sečnje suhih črnih gabrov se bodo pod strokovnim usmerjanjem Zavoda za gozdove Slovenije začele že jeseni, medtem ko se bodo sanacijske sečnje drugih listavcev praviloma začele spomladi prihodnjega leta po olistanju.

Podobne sušne razmere kot v letošnjem letu so bile tudi v letu 2003. Posledica takratnih sušnih razmer in nadpovprečnih temperatur je bila namnožitev smrekovih podlubnikov, ki je v večjem delu Slovenije trajala do leta 2007. V obdobju 2003-2009 je bilo zaradi podlubnikov posekanih 3,5 milijona m³ drevja, večinoma smreke. Nekatere posledice suše na drevju so se pokazale šele v naslednjih letih kot posledica okužb oslabelega drevja z glivičnimi boleznimi in namnožitve nekaterih žuželk. Zlasti opazno je bilo sušenje borov, črnega gabra in hrasta cera na Primorskem ter presvetlitev krošenj iglavcev zaradi predčasnega odpadanja starejših iglic.

Požarna ogroženost gozdov

Do sredine septembra 2012 je Zavod za gozdove Slovenije evidentiral 135 gozdnih požarov, večinoma v Slovenskem Primorju. Površina požarišč je 970 ha, od tega 830 ha gozdnih zemljišč.

Največji požari v letu 2012:

- Črnotiče (Petrinje-Črni kal na območju Kraškega roba): 337 ha opožarjene površine, od tega 188 ha gozdnih zemljišč, ocena škode v gozdovih 400.000 EUR,
- Obrov (ob cesti Reka-Kozina): 108 ha opožarjene površine, od tega 69 ha gozdnih zemljišč, ocena škode v gozdovih 200.000 EUR,
- Osilnica (pri vasi Belica): 150 ha opožarjene površine, od tega 150 ha varovalnih gozdov. Požar je prizadel ekološko vlogo gozdov, ki je ni mogoče finančno ovrednotiti.

Za požarišče Črnotiče Zavod izdeluje načrt sanacije poškodovanih gozdov. Na drugih dveh požariščih posebni sanacijski ukrepi ne bodo načrtovani.

Povprečno Zavod evidentira 87 gozdnih požarov letno (obdobje 1994-2011). Največje število gozdnih požarov in največja opožarjena površina je bila evidentirana v vročem in sušnem letu 2003, in sicer 224 gozdnih požarov in 2.100 ha opožarjene površine.

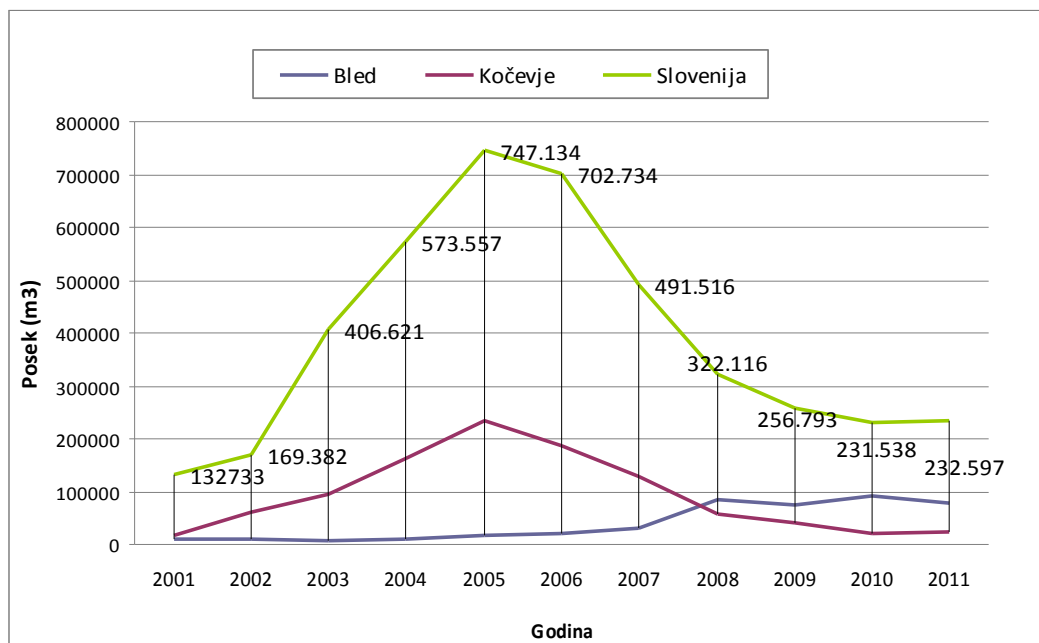
Največji gozdni požari (1994-2012):

- 1994 Fajti hrib-Cerje (nad Renčami): velikost požara 525 ha, od tega 248 ha gozdov;
- 2003 Sela na Krasu: velikost požara: 1.049 ha, od tega 958 ha gozdov;
- 2006 Šumka-Železna vrata-Trstelj: velikost požara: 950 ha, od tega 707 ha gozdov.

Varstvo gozdov pred podlubniki

Povečano število žarišč podlubnikov smo začeli opazovati šele konec avgusta zlasti na Blejskem in Kočevskem območju ter v nižinskih smrekovih gozdovih (npr. Ljubljanska kotlina, Kranjska ravnica). Žarišča večinoma obsegajo tudi čez 100 m³ na Kočevskem območju, večinoma so na območjih žarišč iz preteklega leta. Žarišča so slabo vidna, tako da je treba ogrožene sestoje prehoditi in biti pozoren na črvino, odpadanje zelenih iglic in skorje. Zaradi pomanjkanja materialnih sredstev in zmanjševanja števila zaposlenih Zavod za gozdove Slovenije v letošnjem letu težko zagotavlja ves potreben varstveni nadzor gozdov, kar posledično pomeni, da vsa žarišča ne bodo pravočasno sanirana.

Škoda zaradi zaradi podlubnikov zajema predčasen posek dreves in posledično izgubo prirastka, sanacijske obnove s sajenjem sadik gozdnega drevja v primeru obsežnejših žarišč, ki so dražje od naravne obnove gozdov, zmanjšanje vrednosti s podlubniki napadenega lesa zaradi obarvanja (tudi za 30 EUR/m³, odvisno od kakovosti lesa).

Slika: Posek v m³ zaradi podlubnikov po letih v obdobju 2001-2011.

Gradacija oziroma namnožitve podlubnikov je po sušnem letu 2003 na pretežnem delu Slovenije trajala od 2003-2007. V letih 2003-2009 je bilo zaradi podlubnikov posekanih 3,5 mio m³.

Vpliv suše na listavce

Sušenje črnih gabrov v Primorju (Kras, Istra, Vipavska dolina, Spodnja soška dolina) je evidentirano na nekaj 10.000 ha (**po prvi oceni 20.000 ha**) zaradi glive *Botryosphaeria dothidea*. Prve sanitarne sečnje se bodo pod strokovnim usmerjanjem Zavoda za gozdove Slovenije začele že letos jeseni na območjih.

Sušenje hrastov v Prekmurju je evodentirano na 1.000 ha (kombinacija sušnega stresa in napada velikegih in malih zimskih pedicev oz. zmrzlikarjev (*Erannis defoliaria* (veliki zimski pedic), *Operophtera brumata* (mali zimski pedic)). Najbolj prizadeto območje: kompleksa Ginjevec in Hrašica. Po potrebi se bo začela sanitarne sečnja oslabeledih hrastov spomladi 2013.

Na drugih sušnih legah je opazno prezgodnje jesensko obarvanje in odpadanje listja (npr. lipa, bukev, leska). Sušenje velikega jesena je povezano z jesenovim ožigom (*Chalara fraxinea*), sušenje pravega kostanj s kostanjevim rakom (*Cryphonectria parasitica*) in kostanjevo šiškaričo (*Dryocosmus kuriphilus*). Obrod pravega kostanja bo letos zelo slab tudi zaradi napada kostanjeve šiškariče. Praviloma bodo listavci naslednjo pomlad ponovno ozeleneli, če ne bo dodatnih napadov ali okužb z nevarnimi škodljivimi organizmi.

Pravi kostanj: zelo slab obrod, tudi zaradi kostanjeve šiškariče (*Dryocosmus kuriphilus*).

Posledica suše 2003 v Primorju: pooglenitev hrastov (cer) *Biscogniauxia mediterranea*, sušenje borov (sušica najmlajših borovih poganjkov - *Sphaeropsis sapinea*, sinonim *Diplodia pinea*).

Pooglenitev bukve po suši 2003, ki jo povzročča gliva *Biscogniauxia nummularia*. Bukve je bila na ekstremno suhih rastiščih močno prizadeta zaradi bolezni (Brkini, okolica Lendave, Bizeljsko) (odmiranje vrhov, vej, odmiranje celih dreves).

Podobne posledice lahko pričakujemo v naslednjih letih.

Vpliv suše na uspešnost obnove gozdov s sajenjem sadik drevesnih vrst

Zaradi suše pričakujemo slabšo uspešnost jesenske obnove 2011 in spomladanske obnove 2012. Na nekaterih območjih je že sedaj evidentiran uspeh sadnje pod 50 %. Posledice suše se bodo v celoti pokazale spomladi 2013 po vzbrstitvi. Ob 50% izpadu oz. odmrtju sadik je škoda za 1000 – 2000 EUR/ha (sadike in delo). Letno se v Sloveniji s sajenejmi obnovi 400-500 ha gozdov.

Vpliv suše na debelinski prirastek

Na sušnih tleh je v letih, ko je poleti do 50 % manj padavin od povprečja, debelinski prirastek manjši tudi za 25-35 %. Zmanjšanje prirastka lahko pričakujemo v Slovenskem Primorjeu oz. V submediteranski Sloveniji tako na flišu kot na krasu, na prodnatih terasah osrednje Slovenije, na rastiščih na strmih apnenčastih in dolomitnih pobočjih v gorskem in visokogorskem svetu ter v Dinaridih.

Pripravila:
Marija Kolšek,
vodja službe za varstvo gozdov

Jošt Jakša
v.d. direktorja